

Hankkeen nimi	Hankkeen numero	
Koti kylässä II - hoivapalvelujen kehittämishanke kylissä	19159	
Hankkeen diaarinumero		
4236/3514-2004		
Hankkeen toteuttaja	Yhteyshenkilö	
Oulun Diakonissalaitoksen säätiö	Sirkka Liisa Kämäräinen	
Lähiosoite	Puhelin	Fax
Albertinkatu 18 B	0400415802	
Postinumero	Postitoimipaikka	Sähköposti
90100	Oulu	sirkka.kamarainen@odl.fi

Hankkeen toteutusaika	1.5.2005 - 28.2.2006
-----------------------	----------------------

Ohjelma	
Alma	Alueellinen maaseutuohjelma
Tavoite 1	

1. HANKKEEN HENKILÖT (hankkeessa mukana olleet)

Nimi	Tehtävänimike ja vastuualue
Sirkka Liisa Kämäräinen	Projektipäällikkö, Koti kylässä - hoivapalvelujen kehittämishanke kylissä
Seija Perttula	Lehtori, hoivakoulutus / kouluttaja
Seppo Kaijalainen	Yrityskoulutus
Mirja Levo	Terveydenhoitaja, hoivakoulutus / ensiapukoulutus
Marja Vanhala	Ravitsemusterapeutti, hoivakoulutus / hygieniosaamiskoulutus
Kaisu Pohjola	Opettaja, hoivakoulutus / ravitsemuskoulutus
Hannu Rahikainen	Diakoniajohtaja, hoivakoulutus / kouluttaja / projektin johtaja

2. HANKKEEN OHJAUSRYHMÄ

Puheenjohtaja sihteeri ja jäsenet	Organisaatio
Annikki Laamanen, puheenjohtaja	Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
Hannele Liuska, sihteeri	Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
Raili Saarenpää	Oulun Diakoniaopisto
Sirpa Tulimaa	Oulun seutu, Yrityspalvelut
Jyrki Kemppainen	Raahen seutukunta /
Terttu Korte	Ylivieskan seutukunta / Alavieskan kunta
Seppo Kaijalainen	Oulun seudun Uusyrityskeskus
Hannu Rahikainen	Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
Kaisa Uusioja	Pohjois-Pohjanmaanliitto
Meri Lahti	TE-keskuksen edustaja, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, Maaseutuosasto
Sirkka Liisa Kämäräinen	Oulun Diakonissalaitoksen säätiö

3. HANKKEEN YHTEISTYÖTAHOT

Oulun Diakonissalaitos/ Kuntoutuksen erityispalveluiden, diakonian ja sosiaalityön yksikkö, joka hallinnoi hanketta ja toteutti hoivakoulutuksen, Oulun Seudun Uusyrityskeskus, joka toteutti yrityskoulutuksen, Oulun Diakoniaopisto, joka osallistui hankkeen hoivakoulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen.
Pohjois-Pohjanmaan Te-keskus: rahoitus ja neuvonta, Pohjois-Pohjanmaan Liitto: neuvonta. Paikalliset toimin-

taryhmät: neuvonta rahoitusmahdollisuuksista
Seutukuntien kunnat: kuntien sosiaali- ja terveys ja yrityspalveluiden asiantuntijat toimivat paikallisina yhteistyökumppaneina paikallisen toiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä. Koordinaatiohanke, jonka kanssa oltiin yhteistyössä hankkeen toteuttamiseen liittyvissä asioissa ja osallistuttiin mm Kuntapäiville.
Paikalliset kolmannen sektorin toimijat kuten kyläseurat, Omaiset ja läheiset ry, 4-H yhdistykset. Toiminta-alueen hankkeet, lähinnä kylätoiminta ja yrittäjyys Hankkeiden kanssa tehtiin yhteistyötä. Koulutuksen toteutuksessa saatiin hyviä kokemuksia yhteistyöstä jo alalla toimivilta / toimintaa käynnistäviltä hoiva-alan yrittäjiltä. Myös aiemmin Koti kylässä koulutuksessa olleitten kanssa on tehty yhteistyötä.

4. SAAVUTETUT TAVOITTEET SUHTEESSA HANKESUUNNITELMAAN

(Toteumatiedot tukipäätöksessä vahvistetuista indikaattoreista esitetään indikaattorilomakkeella. Muut lisäselvitykset erillisillä liitteillä)

HANKKEEN TAVOITTEET:

1. Luoda toimintaedellytyksiä ja työtilaisuuksia hoivapalveluyrittäjyydestä kiinnostuneille sekä sivuelinkeino-mahdollisuuksia maatilatalousyrittäjille hoiva- ja kotipalvelualalta esim kyläavustajatoiminnasta.
2. Kehittää kunnallista hoiva-alan avopalvelujärjestelmää tukevia toimintoja kehittämällä sairaanhoidollisia palveluita ja kyläavustaja toimintaa kylillä.
3. Ehkäistä haja-asutusalueilla asuvien vammaisten ja ikääntyvien ihmisten laitoshoidon joutumista parantamalla heidän mahdollisuuksiaan selviytyä kotona.

Hankkeen kokonaistavoitteena oli parantaa Pohjois-Suomen syrjäisen maaseudun väestön, etenkin vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden elinmahdollisuuksia kotikylissään ja kehittää kotona selviytymistä edistävien hoivapalvelujen uudelleen organisointimahdollisuuksia. Hankkeen tavoitteena oli kehittää hoivapalveluyrittäjyysmallia, joka perustuu kuntien, vapaaehtoisjärjestöjen ja yrittäjien yhteistyöhön ja hoivapalveluiden uudelleen organisointiin. Kehittämisen välineenä oli hoiva- ja yritysosiosta koostunut koulutus ja konsultointi sekä yhteistyöverkostojen rakentaminen eri toimijoiden välille.

YHTEISTYÖTÄ JA OSALLISTUMISTA:

Hankkeen toteuttamiseksi koettiin tärkeäksi paikallisten toimijoiden mukaan saaminen ja aktiivinen osallistuminen paikallisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja myöhemmässä vaiheessa mahdollisesti käynnistettävään toimintaan. Hankkeessa oli tarkoitus järjestää yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa yksi koulutuskokonaisuus kussakin kolmessa mukana olevassa seutukunnassa. Koulutukset toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Koulutuksiin osallistui yhteensä 36 henkilöä. Hoivakoulutuksen (6 ov) tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksia kotipalvelutyöhön. Yrittäjäkoulutuksen tavoitteena oli antaa opiskelijoille perustiedot yritystoiminnasta ja valmiudet toimia itsenäisenä yrittäjänä.

Hankkeen koulutukset on suunniteltu yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Mukana on ollut niin kuntien edustajia, yksityisiä hoiva-alan yrittäjiä kuin myös kolmannen sektorin toimijoita ja koulutuksen toteuttamiseen osallistuneita toimijoita. Hankkeen koulutuksiin osallistui hoivapalveluyrittäjyydestä kiinnostuneita ja kolmannen sektorin toimijoita, mukana oli myös hoiva- ja kodin tukipalveluita tuottavia yrittäjiä. Aikaisempaa enemmän oli havaittavissa kiinnostusta Koti kylässä hankkeen koulutusta kohtaan jo yrittäjinä toimivilla ja yrittäjyydestä kiinnostuneilla hoitoalan ammatillisen koulutuksen saaneilla.

Hankkeen tavoitteet työpaikkojen osalta on saavutettu. Uusia yrityksiä ei oltu vielä perustettu koulutusten päättyessä, mutta suunnitelmia yritysten perustamiseksi tai osuuskuntaan liittymisestä on vireillä. Uusien 6 kpl ja uudistettujentyöpaikkojen 4 ja säilytettyjen 23 työpaikkojen määrä on tavoitteen mukainen. Joillakin koulutuksessa olleista on suunnitteilla hakea keväällä opiskelupaikkaa, kaksi on jo aloittanut jatko-opiskelut ammatillisten valmiuksiensa parantamiseksi tavoitteenaan aloittaa hoivapalveluyrittäjänä opintojen päätyttyä. Hankeaika oli lyhyt, 10 kuukautta, josta osa sattui kesäaikaan. Tästä syystä koulutukset ovat kestäneet lähes hankkeen päättymiseen saakka ja tulosten arviointi esim uusien yritysten kannalta ei ole mahdollista. Hankkeen sosiaalisista vaikutuksista on kerätty tietoa koulutusten päättyessä. Koulutuksiin osallistuneet kokivat paikkakunnalla järjestetyn koulutuksen herättäneen keskustelua hoivapalveluiden tarpeellisuudesta paikkakunnalla. Tärkeäksi koettiin ryhmältä saatu tuki ja uudet verkostot, jotka ovat tukemassa uusien suunnitelmien tekemisessä ja uutta toimintaa käynnistettäessä. Koettiin, että "kunnassa ainakin on herännyt keskustelua hoivayrittäjyydestä". Samoin palautteiden perusteella lähiympäristössä on keskusteltu hoivayrittäjyydestä. "Vanhukset hyvillään." "Hyvin myönteisesti, etenkin iäkkäät ihmiset arvostivat koulutusta." "Lisää tunnettavuutta hoivayrittäjyydestä." Jotkut kertoivat palautteissaan koulutuksen vaikutuksista omaan työhönsä. "Arvostus tekemääni työtä kohtaan lisääntyi."

5. KESKEINEN TOIMINTA HANKKEEN TOTEUTUSAIKANA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Kehittämisen välineenä oli hoiva- ja yritysosiosta koostunut koulutus ja yhteistyöverkoston rakentaminen eri toimijoiden välille. Ennen koulutusten aloittamista koottiin paikallinen ryhmä suunnittelemaan koulutusta ja tiedottamista alueella. Hoivakoulutuksen (6 ov) tavoitteena oli kehittää opiskelijoille tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksia kotipalvelutyöhön. Koulutus tapahtui monimuotokoulutuksena, joka jakaantui itsenäisten opiskelutehtävien tekemiseen ja lähiopetukseen.

YHTEENVETOJA JA ARVIOINTIA HOIVAOSION KOULUTUKSESTA

Koulutuksen toteutus ja opetusmenetelmät

Koulutuksen hoivaosiot pidettiin Oulussa/ Tyrväällä, Raahessa ja Sievissä. Hoivaosion koulutuspäiviä oli yhteensä 36 päivää. Hoivatyön koulutusteemat oli valittu kotihoivan ydinalueilta sekä aikaisempien Koti Kylässä hankkeessa toteutettujen hoivakoulutusten palautteiden ja kokemusten perusteella. Teemoina olivat mm. hoivayrittäjyys maaseudulla, ravitsemus ja kodin ruokapalvelut, hygienia, eettiset periaatteet ja arvot, ensiapu ja kodin turvallisuus, ammatillinen vuorovaikutus ja auttaminen, kotipalvelutyön keskeinen lainsäädäntö, liikunta ja fyysisen toimintakyvyn tukeminen, ikääntyneen auttaminen sekä oma jaksaminen.

Kouluttajien rooli

Kouluttajina toimivat etupäässä Oulun Diakoniaopiston ja Diakonissalaitoksen asiantuntijat. Opetus oli lähiopetusta, luentoja, ryhmätöitä sekä harjoituksia. Opiskelijoilla oli mahdollisuus saada ohjausta etätehtäviinsä puhelimitse, internetin kautta ja henkilökohtaisesti.

Oppimistehtävät ja niiden käyttö

Opiskelijoiden oppimistehtävät jakaantuvat perus- ja syventävään osioon. Tehtävien aiheet liittyivät läheisesti kotona tapahtuvaan hoivatyöhön ja täydensivät lähiopetuksen luentojen sisältöjä. Opiskelijoilla oli mahdollisuus valita aiheista itse lähinnä kiinnostavat teemat. Tehtävät esitettiin väli- ja loppuseminaareissa ja ne monistettiin kaikille osallistujille liitettäväksi opiskelijoiden opiskelukansioon. Töiden esityksiin liittyi myös palautekeskustelu ja arviointi.

Mitä opittiin ?

Koulutus muodosti tiiviin ja hyvin kasassa pysyvän kokonaisuuden ja välitti olennaista perustietoa hoivatyöstä. Luennoissa ja tehtävissä opitun tiedollisen aineksen lisäksi opiskelijat oppivat myös esiintymistä, vuorovaikutusta, ATK-taitoja, tiedon hakemista ja välittämistä ryhmälle. Ilmapiiri oli kaikissa ryhmissä erittäin hyvä, mikä osaltaan aktivoi ja motivoi ryhmäläisiä osallistumaan sekä avaamaan mieltä uusille ajatuksille.

Kehittämishaasteita

Yhteenvetona voi todeta, että hankkeen aikana kehittyi koulutusmalli, joka antaa hyvät lähtökohdat hoivapalveluyrittäjyystoiminnalle ja alan jatko-opinnoille. Opintojen kannalta olisi kuitenkin ollut mielekästä, jos opiskelijoilla olisi ollut halutessaan mahdollisuus liittää opinnot 1.4.2005 voimaan tulleeseen kotityöpalvelun ammattitutkintoon näyttöinä. Tämä ajatus oli vireillä hoivakoulutuksen suunnitteluvaiheessa, mutta toteuttaminen kariutui hankkeen kireään toteuttamisaikatauluun ja kyseessä olevan tutkinnon valtakunnallisten perusteiden keskeneräisyyteen.

6. SAAVUTETUT TULOKSET JA VAIKUTUKSET HANKKEEN AIKANA

(Loppuarvio hankkeen ympäristövaikutuksista ja sosiaalisista vaikutuksista esitetään indikaattorilomakkeella. Lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Hankkeen myötävaikutuksella arvioitiin syntyvän yksi uusi yritys, kuusi sivutoimista hoiva-alan yrittäjää, uusia työpaikkoja 5 ja uudistettuja (säilytettyjä) työpaikkoja 5. Lisäksi koulutuksen tavoitteena oli luoda yrittäjämyyntöistä ilmapiiriä kylille ja omaishoitajuutta tukevia toimintoja. Hankkeen arvioitiin vaikuttavan kylien aktivoitumiseen, vanhusten ja vammaisten laitoshoidon välttämiseen ja elämänlaadun parantamiseen ja omaishoitajien jaksamiseen.

TYÖPAIKKOJA JA MUITA TULOKSIA

Hankkeen tavoitteet työpaikkojen saavutettiin. Uusia työpaikkoja on syntynyt 4,5. Uudistettuja / säilytettyjä työpaikkoja oli 27.

Työpaikkojen määrä on ilmoitettu koulutuksen aikana ja sen päättyessä kerätyistä palautteista. Työpaikat on ilmoitettu kappalemääräisenä, henkilötyövuosia ei pystytty tilastoimaan ja raportoimaan. Yritysten suhteen hankkeessa ei raportointiajankohtaan mennessä ole päästy tavoitteeseen. Yritystoiminnan käynnistämistä mietitään ja suunnitellaan. Kaksi miettii mahdollisuuksiaan aloittaa toimintansa aikaisemmin toteutetun Koti kylässä hankkeeseen osallistuneiden perustamassa osuuskunnassa. Maatilan emännistä lähes kaikki koulutuksessa olleet ovat tilanteessa, jossa lähitulevaisuudessa on tilalla tehtävä uudenlaisia ratkaisuja. Joku heistä on koulutuksen aikana aloittanut osa-aikaisesti työt hoivaosastolla, toinen aloitti paikallisen siivousyrittäjän palveluksessa. Yksi työttömänä ollut työllistyi osa-aikaisesti samassa koulutuksessa olleen yrittäjän hoitolaitokseen ja on aloittanut myös omaa toimintaa. Ehkä näistä on jatkossa syntymässä sivutoimisia / kokoaikaisia hoiva-alan yrityksiä. Kolme koulutuksessa ollutta kertoo koulutuksen aikana aloittaneensa vapaaehtoistyön, kaksi vetää pakallista eri ikäisille suunnattua Naisen sydän ryhmää. Yksi osallistuu vanhuksille suunnattuun viriketoimintaan. Monilla on myös kokemusta omaishoitajuudesta. Yksi yrittäjä lähti mukaan Yritystä-projektiin tavoitteenaan suunnata palveluitaan enemmän vanhustyöhön.

UUSIA VERKOSTOJA:

Hankkeen sosiaalisista vaikutuksista kerättiin tietoa koulutusten päättyessä tehdyn palautekyselyn yhteydessä. Kysymykseen vastanneista kurssilaisista suuri osa katsoi kurssin hyödyntäneen heitä itseään ja lisänneen sosiaalista kanssakäymistä. Syiksi mainittiin tiedon saanti, rohkeuden lisääntyminen, sosiaalisen verkoston laajeneminen ja asioista keskustelu. Positiivinen vaikutus nähtiin myös ulkopuolisissa ihmisissä myönteisenä

suhtautumisena koulutusta kohtaan, kun heille oli kerrottu koulutuksesta. Positiivisen vaikutuksen katsottiin ulottuvan myös kunnan päättäjiin, koska kuntalaisten tarpeet tulevat paremmin huomioiduksi tiedon lisääntymisen myötä.

DIAKONIAN TOTEUMINEN HANKKEESSA:

Hankkeen diakonisena tuloksena voidaan nähdä yhteisöllinen toiminta. Kylien aktivoitumista ja elämänlaatuun vaikuttamista tukee yhteisöllisyys ja erilaisten järjestöjen vapaaehtoistyö. Yhteisöllisyysajattelu tuli esiin myös kurssilaisten palautteissa. Yhteisöllinen toiminta mahdollistaa myös kontaktit niihin avuntarpeessa oleviin, joihin muu apu ei yllä. Toiminta ehkäisee syrjäytymistä ja mahdollistaa kotona asumisen niille, joiden toimintakyky on rajoittunut ja jotka tarvitsevat huolenpitoa ja apua arjen askareissa.

7. OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Hankkeen ohjausryhmä käsitteli kokouksessaan 24.2.2006 loppuraportin. Rita Holopainen kommentoi hankkeen rahoituksen ja sisällön osalta, että tavoitteet on saavutettu hyvin. Ohjausryhmä hyväksyi loppuraportin.

8. HANKKEEN SYNNYTTÄMÄT JATKOTOIMENPITEET (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

9. HANKKEEN AIKANA TUOTETTU MATERIAALI esim. julkaisut, esitteet (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Hankkeen alussa tehtiin esite ja muuta materiaalia hankkeen tiedottamista varten.

10. ESIIN TULLEET ONGELMAT HANKKEEN TOTEUTTAMISESSA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Osalla opiskelijoista oli aikaisempi sosiaali- ja terveydenhuollon tutkinto osalla oli käytynä perus- tai kansakoulu. Tämä erilaisuus asetti suuria vaatimuksia opintojen sisällön valinnalle, jotta opiskelumotivaatio ja mielekkyys säilyisivät koulutuksen loppuun saakka.

11. HANKKEEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET HANKKEEN AIKANA

Kustannuslaji	Euroa
Palkat ja sivukulut	43 959,45
Ostopalvelut, palkkiot ja niiden sivukulut	8 897
Matkakulut	7 415,94
Vuokrat	3 238,18
Toimistokulut	3 029,93
Muut kulut	3 459,41
Luontoissuoritukset, vastikkeetta hankkeelle tehty työ	1026
Bruttomenot yhteensä	71 025,91
Tulot (vähennetään)	
Nettomenot yhteensä	

12. HANKKEEN AIKANA TOTEUTUNUT RAHOITUS YHTEENSÄ

Rahoittajan nimi	EU	Valtio	Kunnat	Yksityinen	Muu rahoitus	Oma rahoitus	Yhteensä
2005 / 1	2192,18	4303,98	4818				
2005 / 2				3 703,83			
2006			2280	532			

Paikka ja aika	Allekirjoitus ja nimen selvennys

LIITTEET _____ kpl